

Åtgärdsprogram för naturvård Ale kommun

Antagen av Samhällsbyggnadsnämnden:

Ansvarig förvaltning:
Ikraftträdande
Giltighetstid
Revideras
Diarienummer

2023-01-18 beslut SBN § 29

Samhällsbyggnadsförvaltningen
2023-11-13
Gäller tills vidare
Senast två år efter ikraftträdande
SBN.2022.294

Ansvarig handläggare

Kommunekolog, Samhällsbyggnadsförvaltningen

Innehåll

1	Inledning och syfte	3
2	Om naturvårdsprogrammet.....	3
2.1	Ales vision – lätt att leva	3
2.2	Naturvårdsprogrammets roll och olika delar	3
2.3	Metod.....	4
2.3.1	<i>Inventeringsmetodik</i>	<i>4</i>
2.3.2	<i>Framtagande av åtgärdsprogram</i>	<i>4</i>
3	Mål, målsättningar och åtgärder	5
4	Uppföljning och handlingsplan	6
5	Åtgärdsprogram	6
5.1	Friluftsliv och naturturism	7
5.2	Ett rikt odlingslandskap	9
5.3	Levande sjöar och vattendrag	10
5.4	God bebyggd miljö	11
5.5	Ett rikt växt- och djurliv	13
5.6	Myllrande våtmarker	15
5.7	Levande skogar.....	16

Ale kommun naturvårdsprogram

Naturvårdsprogrammet har tagits fram av Ale kommun med finansiellt stöd av Naturvårdsverket inom ramen för Lokala Naturvårdssatsningen (LONA).

Projektledare: Ida Wendt, samhällsbyggnadsförvaltningen

Arbetsgrupp för åtgärdsprogram: I arbetsgruppen för åtgärdsprogrammet har personer från följande enheter varit delaktiga; planering och exploatering, bygg, miljö, infrastruktur, renhållning, VA-drift, gata/park, stöd- och utveckling samt kultur och fritid.

Omslagsfoto: Ida Wendt, Ale kommun

Layout: Ida Wendt

1 Inledning och syfte

Naturvårdsprogrammet är ett viktigt underlag till den fysiska planeringen. För att kunna fatta beslut och göra avvägningar mellan olika intressen för ett hållbart samhällsbygge krävs kunskap om de naturvärden som finns i kommunen, vilket ett uppdaterat naturvårdsprogram bidrar till. Naturvårdsprogrammet med tillhörande åtgärdsprogram är politiskt beslutad och gäller tillsvidare. Prioriteringar av åtgärder görs av ansvarig förvaltning i samband med verksamhetsplanering.

2 Om naturvårdsprogrammet

2.1 Ales vision – lätt att leva

I Ales vision "Lätt att leva" är närheten till sköna naturupplevelser en av kommunens grundvisioner. Visionen förtydligar även vikten av att värna om den gemensamma livsmiljön som bidrar till livskvalitet (www.ale.se).

Ale kommun arbetar för att:

- Natur och grönområden i kommunen ska bidra till folkhälsan
- Natur och grönområden i kommunen ska bidra till ett rikt friluftsliv och en aktiv besöksnäring
- Bevara och återställa biologisk mångfald
- Bevara och ta tillvara de ekosystemtjänster som naturen ger oss
- Nå de regionala och nationella miljömålen samt globala hållbarhetsmålen

För att kunna värna om och bibehålla värdefull natur samlas aktuell kunskap om naturen i Ale. Detta görs i naturvårdsprogrammet i form av beskrivningar och klassificeringar av de naturområden som finns i kommunen. Programmet visar också på kommunens ambitioner för naturvårdsarbetet. Genom målområden, målsättningar och åtgärder konkretiseras hur hänsyn ska tas till naturvärden och hur kommunen kan bidra till att bevara och utveckla desamma. Ett uppdaterat naturvårdsprogram är en viktig pusselbit i ett långsiktigt hållbart samhällsbygge.

2.2 Naturvårdsprogrammets roll och olika delar

Naturvårdsprogrammet är ett viktigt underlag till den fysiska planeringen. Ett naturvårdsprogram utgör också grunden för andra viktiga strategiska dokument så som klimatanpassningsplan, blå-grönstrukturplan och ekosystemtjänstanalyser.

Naturvårdsprogrammet består av tre olika delar.

1. Strategidel – Målområden och målsättningar för naturvärden

Beskriver kommunens målområden och visioner för naturvårdsarbetet och ger en bakgrund till naturen i kommunen. Här anges den övergripande inriktningen för

kommunens naturvårdsarbete. Målområden och målsättningar beslutas av kommunfullmäktige och gäller tillsvidare.

2. *Åtgärdsdel – handlingsplan för naturvårdsarbetet*

I åtgärdsprogrammet konkretiseras målområden och målsättningar i form av åtgärdsförslag. Åtgärdsprogrammet beslutas av samhällsbyggnadsnämnden. Prioritering av åtgärder och genomförandeplanering görs i samband med verksamhetsplanering.

3. *Naturdatabas/objektskatalog*

Objektskatalogen redovisar översiktligt områden med värdefull natur i kommunen. Katalogen är ett kunskapsunderlag som uppdateras kontinuerligt när ny kunskap tillkommer.

2.3 Metod

2.3.1 Inventeringsmetodik

Naturvårdsprogrammets tredje del naturdatabasen, även kallad objektskatalog, har uppdaterats från tidigare Naturvårdsprogram (2007) utifrån nya inventeringar och nya klassificeringar i enlighet med standardiserad naturvärdesinventering (se bilaga *Metoddokument Naturvårdsprogrammet, Ale kommun 2022*). Den standardiserade metoden gör naturområden i olika delar av landet jämförbara.

2.3.2 Framtagande av åtgärdsprogram

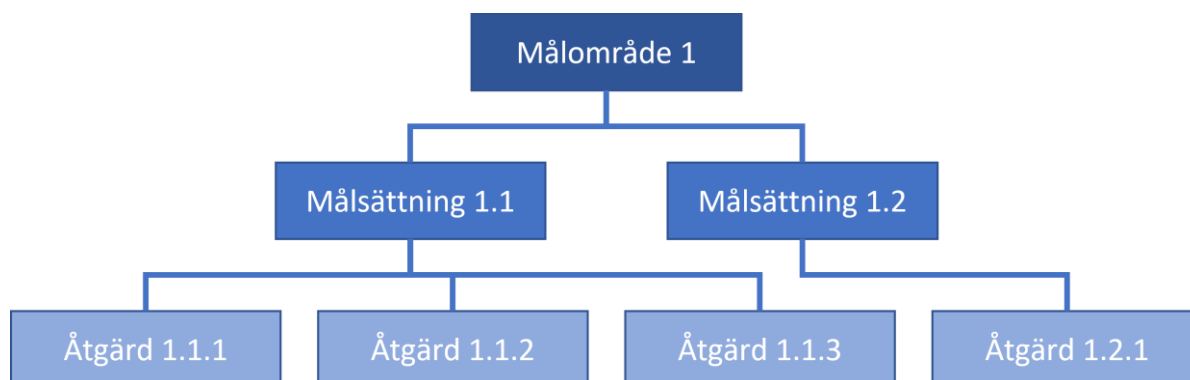
Åtgärdsförslag har tagits fram genom dialogarbete med samtliga enheter på samhällsbyggnadsförvaltningen samt med representanter för kultur och fritid.

3 Mål, målsättningar och åtgärder

De målområden som redogörs för i naturvårdsprogrammet utgör grunden för naturvårdsarbetet i kommunen. Varje målområde delas upp i en eller flera målsättningar som ytterligare visar riktningen på naturvårdsarbetet. Åtgärdsprogrammet konkretiserar dessa målsättningar genom ett antal åtgärder.

Ale har sju målområden:

- Friluftsliv och naturturism
- Ett rikt odlingslandskap
- Levande sjöar och vattendrag
- God bebyggd miljö
- Ett rikt växt- och djurliv
- Myllrande våtmarker
- Levande skogar

Schematisk bild över kopplingen mellan målområde, målsättningar och åtgärder.

4 Uppföljning och handlingsplan

Naturvårdsprogrammet med tillhörande målområden och målsättningar gäller tillsvidare. Programmet bör aktualitetsprövas inom ramen för den översiktliga planeringen och framtagande av planeringsstrategi.

Åtgärdsprogrammet ses över och uppdateras vartannat år i planeringsstrategin. Beslut i fråga om prioriteringar och genomförande av åtgärder, innefattande tidsplan och budget, fattas i samband med den årliga verksamhetsplaneringen.

Naturdatabasen innehållande områden med särskilt värdefull natur uppdateras kontinuerligt när ny kunskap tillkommer och en större uppdatering bör ske vart tionde år.

5 Åtgärdsprogram

Foto: Ida Wendt, Ale kommun

Hur kommunens målområden och målsättningar för naturvård ska omsättas i praktiken konkretiseras genom åtgärdsprogrammet för naturvård. Åtgärder kan både vara av projektkaraktär, dvs enskilda insatser, eller av en mer processkartläggande karaktär som syftar till kommunens fortskridande arbete.

För varje målområde redovisas målsättningar och tillhörande åtgärder samt vilken förvaltning som har huvudansvaret för genomförandet. Det är i den enskilda förvaltningens verksamhetsplanering som fortlöpande prioriteringar och genomförandeplanering av åtgärder görs, vilket inkluderar tidsplaner och budget. För naturvårdsprojekt finns möjlighet att söka statlig delfinansiering via lokala naturvårdssatsningen, LONA, och lokala vattenvårdsprojekt, LOVA.

5.1 Friluftsliv och naturturism

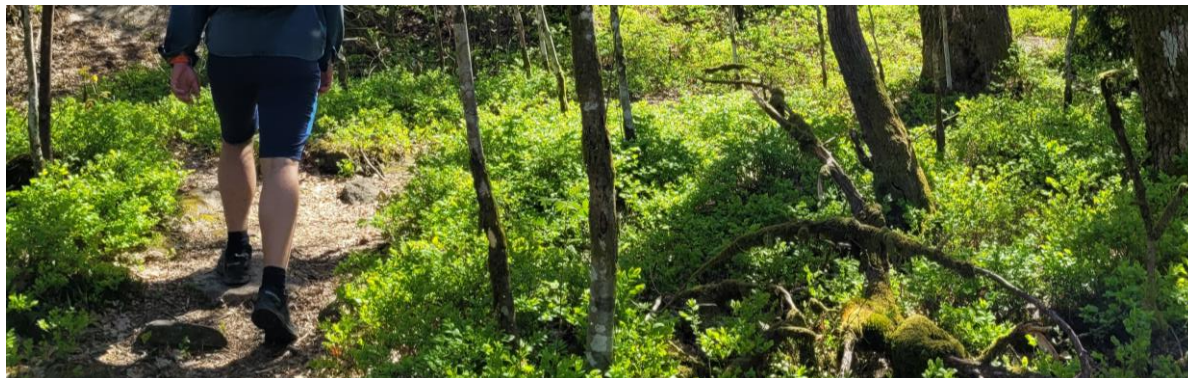

Foto: Ida Wendt, Ale kommun

Målsättningar

1.1	Förstärk Ales attraktionskraft som besöksmål för friluftsliv och naturturism.
1.2	Tillgängliggör naturupplevelser för alla.
1.3	Tillgängliggör Göta älv.

Åtgärder

1.1.1	Fortsätt att jobba aktivt med Ale natur- och kulturguide samt Hemesterkartan och säkerställ långsiktig drift av dessa webbsidor.	Samhällsbyggnad tillsammans med Kultur och fritid
1.1.2	Utveckla vandringsleder och besöksmål med natur-, kultur- och rekreationsvärden och säkerställ långsiktig skötsel och drift av dessa.	Kultur och fritid tillsammans med Samhällsbyggnad
1.1.3	Ta fram och uppdatera informationsskyltar som visar på natur- och kulturvärden i kommunen.	Kultur och fritid tillsammans med Samhällsbyggnad
1.2.1	Se över grönområden nära förskolor och skolor som kan nyttjas som skolskogar och säkerställ ett långvarig nyttjande för pedagogisk verksamhet (se även åtgärd 4.3.2 under målområde God bebyggd miljö).	Samhällsbyggnad tillsammans med Utbildning

1.3.1	Tydliggör intentionerna med en tillgänglig älv och utred möjligheterna för utförande.	Samhällsbyggnad tillsammans med Kultur och fritid
--------------	--	---

5.2 Ett rikt odlingslandskap

Foto: Ida Wendt, Ale kommun

Målsättningar

2.1	Kommunalt ägd utarrenderad jordbruksmark ska skötas på ett sätt som föregår med gott exempel gällande hållbart brukande och hänsyn till natur-, kultur- och rekreationsvärden.
2.2	Kommunen ska bidra till ökad medvetenhet om odlingslandskapets miljöer och deras betydelse för biologisk mångfald, och verka för bevarande och skötsel av skyddsvärda områden.

Åtgärder

2.1.1	Utveckla styrning och uppföljning av kommunägda ängs- och hagmarker i samarbete med arrendatorer.	Samhällsbyggnad
2.2.1	Information om naturvårdsåtgärder till jordbrukare i samband med jordbrukstillsyn, exempelvis information om kantzoner vid vattendrag och artrika åkerkanter för pollinerare samt lärkrutor.	Samhällsbyggnad

5.3 Levande sjöar och vattendrag

Foto: Ida Wendt, Ale kommun

Målsättningar

3.1	Kommunen ska verka för att sjöar och vattendrag har god kvalitet för biologiskt liv, och för att stärka vattenmiljöernas naturliga produktionsförmåga avseende fisk och dricksvatten.
------------	--

Åtgärder

3.1.1	Medverka i och bidra till åtgärdsarbetet i Göta älvs vattenråd.	Samhällsbyggnad
3.1.2	Verka för att färdigställa fiskväg förbi Hältorpsdämnet.	Samhällsbyggnad
3.1.3	Beakta behovet av buffertzoner längs vattendrag för att bibehålla den gröna infrastrukturen, gynna biologisk mångfald och för att förebygga geotekniska risker.	Samhällsbyggnad
3.1.4	Bistå den ideella fiskevården i arbete med att restaurera och återskapa vattenmiljöer.	Samhällsbyggnad
3.1.5	Verka för att minska påverkan från bräddning av avlopp på känsliga naturområden.	Samhällsbyggnad
3.1.6	God dagvattenhantering som begränsar mängden övergödande och främmande ämnen till recipienten.	Samhällsbyggnad
3.1.7	Öka kunskapen om biologin i våra sjöar och vattendrag genom inventeringar och biotopkarteringar.	Samhällsbyggnad

5.4 God bebyggd miljö

Foto: Ida Wendt, Ale kommun

Målsättningar

4.1	Kommunen ska arbeta med ekosystemtjänster, grön infrastruktur och kompensationsåtgärder i samhällsplaneringen.
4.2	Skötsel av park- och naturmark inom tätbebyggt område ska synliggöras och förstärkas för biologisk mångfald, klimatanpassning och rekreation.
4.3	Säkerställa närhet till grönområden av god kvalitet för alla Alebor.

Åtgärder

4.1.1	Införa arbete med ekosystemtjänster tillsammans med naturvärdesinventering i planprocessen.	Samhällsbyggnad
4.1.2	Tillvarata och utveckla den blå-gröna infrastrukturen i syfte att stärka natur- och rekreationsvärden.	Samhällsbyggnad
4.1.3	Verka för implementering av arbete med kompensationsåtgärder i plan- och byggprocessen.	Samhällsbyggnad
4.2.1	Ta fram skötsel- och driftsplaner för mark under kommunal skötsel som förstärker biologisk mångfald, klimatanpassning och rekreation.	Samhällsbyggnad

4.2.2	Utarbeta skötselavtal för kommunalt ägd mark som inte sköts av kommunen själv bland annat för att stärka den biologiska mångfalden, klimatanpassning och rekreation.	Samhällsbyggnad
4.2.3	Tydliggöra krav på exploatör för dagvattenhantering via system som ger mervärde i form av ökad biologisk mångfald och rekreation.	Samhällsbyggnad
4.3.1	Arbeta efter 3-30-300- regeln i tätbebyggda miljöer för att höja välbefinnandet och de rekreativa värdena.	Samhällsbyggnad
4.3.2	Se över grönområden nära förskolor och skolor som kan nyttjas som skolskogar och möjliggör ett långvarigt nyttjande för pedagogisk verksamhet.	Samhällsbyggnad tillsammans med Utbildning

5.5 Ett rikt växt- och djurliv

Foto: Ida Wendt, Ale kommun

Målsättningar

5.1	Kännedom om den biologiska mångfalden i Ale kommun ska hållas aktuell och utvecklas.
5.2	Naturligt förekommande arter i kommunen ska långsiktigt bevaras och gynnas med särskilt fokus på hotade arter.

Åtgärder

5.1.1	Kontinuerlig uppdatering och utveckling av de naturvårdsdatabaser kommunen använder i sitt planeringsunderlag vilka bland annat inkluderar skyddsvärda träd, biotopskyddade objekt och naturvärdesobjekt samt inventeringar av dessa.	Samhällsbyggnad
5.1.2	Ta fram informationsmaterial för att sprida kunskap om kommunens natur, ansvarsarter och naturtyper.	Samhällsbyggnad
5.2.1	Planera för skötsel av kommunalt ägd mark utanför tätorterna på sätt som gynnar den biologiska mångfalden i allmänhet och kommunens ansvarsarter i synnerhet.	Samhällsbyggnad
5.2.2	Ta fram rutin och handlingsplan för hantering av invasiva arter inom kommunen.	Samhällsbyggnad

5.2.3	Påbörja kartläggning av ansvarsnaturtyper inom kommunen.	Samhällsbyggnad
5.2.4	Påbörja arbete med biotopförbättrande åtgärder för Ale kommuns utsedda ansvarsbiotoper.	Samhällsbyggnad
5.2.5	Skyddsvärda träd bevaras på kommunal mark och mark ägd av kommunala bolag samt eftersträvas att bevaras på övrig mark genom information och rådgivning.	Samhällsbyggnad
5.2.6	Skötselplaner för skyddsvärda träd arbetas fram.	Samhällsbyggnad
5.2.7	Hantering av skyddsvärda träd vid exploatering och grävarbeten tydliggörs i form av interna rutiner.	Samhällsbyggnad
5.2.8	Byggnation inom områden med högt naturvärde, dvs naturvärdesobjekt med klass 1 och klass 2, ska föregås av detaljplanering.	Samhällsbyggnad
5.2.9	Skapa förutsättningar för biologisk mångfald på Sörmossens deponi genom exempelvis anläggande och skötsel av äng, insektshotell och rösen för kräl- och groddjur samt snokhotell.	Samhällsbyggnad

5.6 Myllrande våtmarker

Foto: Ann Bertilsson, Örnborg Kyrkander AB

Målsättningar

6.1	Bevara och utveckla våtmarker på kommunalt ägd mark genom restaurering, nyanläggning, skötsel och kunskapsuppbyggnad.
6.2	Verka för ökad kunskap om och bevarande av skyddsvärda våtmarker i samverkan med markägare.

Åtgärder

6.1.1	Anlägga nya våtmarker och multifunktionella ytor med betydelse för både den biologiska mångfalden och dagvattenhantering.	Samhällsbyggnad
6.2.1	Sprida information om våtmarkens betydelse för klimat och biologisk mångfald till privata markägare i kommunen.	Samhällsbyggnad

5.7 Levande skogar

Foto: Ida Wendt, Ale kommun

Målsättningar

7.1	Kommunalt ägd skogsmark ska skötas på ett sätt som föregår med gott exempel gällande hållbart brukande och hänsyn till natur-, kultur- och rekreationsvärden.
7.2	Kommunen ska öka kunskapen och verka för att bevara skyddsvärda skogsmiljöer i samverkan med markägare.

Åtgärder

7.1.1	Arbeta fram en kommunal skogspolicy med tydliga mål och visioner kring skogens skötsel.	Samhällsbyggnad
7.1.2	Ta fram bruk- och skötselplan för skogen som främjar biologisk mångfald, rekreation och klimatanpassning.	Samhällsbyggnad
7.1.3	Verka för att skapa kantzoner med bryn på kommunalt ägd naturmark.	Samhällsbyggnad
7.1.4	Död ved sparas på sätt som ökar biologisk mångfald då kommunen röjer skog och fäller träd.	Samhällsbyggnad
7.2.1	Samla in och sprida kunskap om värdefull skogsmark i kommunen och samverka med markägare och Skogsstyrelsen om skötsel och bevarande.	Samhällsbyggnad

7.2.2	Verka för att skydda fler områden i kommunen med höga värden för natur och rekreation.	Samhällsbyggnad
--------------	--	-----------------